

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion eläkelain 8 ja 10 §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän tai eräiden muiden julkisten eläkejärjestelmien piiriin siirtynyt henkilö voisi saada valtion eläkejärjestelmästä vanhuuseläkkeen samasta ajankohdasta kuin hänelle on myönnetty kunnallisesta eläkejärjestelmästä tai eräistä muista julkisista eläkejärjestelmistä vanhuuseläke. Edelleen ehdotetaan, että hänen

eläkeoikeutensa ennen siirtymistä suorittamastaan valtion palveluksesta määräytyisi niin sanotun lisäeläketurvan mukaisena, jos hänelle on myönnetty jostakin edellä tarkoitettusta muusta julkisesta eläkejärjestelmästä lisäeläketurvan mukainen vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin eduskunta on ne hyväksynyt.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Siirtymistilanteet

Siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin tai päinvastoin on tapahtunut ja tapahtuu edelleenkin monella eri tavalla. Seuraavassa tarkastellaan tällaisia siirtymistilanteita.

Viime vuosikymmeninä on varsinkin opetus- toimen, terveydenhuollon, ammattikoulutuksen ja yhteiskunnallisen sivistystyön aloilla siirretty lukuisia valtion laitosten hoitamia tehtäviä kuntien hoidettavaksi. Tällaiset hallinnolliset järjestelyt ovat merkinneet työnantajina toimivien laitosten siirtymistä valtion omistuksesta kuntien omistukseen. Laitoksen omistajan vaihtuminen on merkinnyt laitoksen henkilöstön osalta siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin. Joissakin tapauksissa siirtymistilanne on ollut päinvastainen. Kyseisissä siirtymistilanteissa on yleensä säädetty erillis-

lailla henkilöstön eläkeoikeudellista asemaa koskevista kysymyksistä.

Peruskoulu-uudistuksen yhteydessä uudelleen järjestetyn toiminnan asianmukainen hoitaminen edellytti, että kansakoulun ja peruskoulun opettajia siirtyi uudistuksen yhteydessä kunnan kouluhallinnon virkamiehiksi, kuten koulutoimenjohtajiksi ja -sihteereiksi. Samassa yhteydessä valtion tai yksityisen oppikoulun palveluksessa olutta toimistohenkilökuntaa siirtyi kuntien koulutoimistoihin. Tällaiset siirtymiset merkitsivät kyseisille henkilöille samalla myös siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin. Vastaavanlaisia siirtymisiä tapahtuu edelleenkin. Nykyisin toimii koulutoimenjohtajina ja -sihteereinä noin 300 sekä muissa koulutoimistojen hallintotehtävissä noin 150 henkilöä, joilla on aikaisempaa valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaa palvelua koulutoimen piirissä.

Puhelinliikenteen automatisoinnin yhteydessä vuosina 1959—1980 noin 400 puhelinvirkailljaa uudelleensijoitettiin valtion palveluksesta kun-

tien terveys- ja aluehälytyskeskuksiin, koska heidän tehtävänsä posti- ja telelaitoksessa loppuivat.

Eräiden virkojen ja toimien täyttämisestä keskiasteen koulunuudistuksen yhteydessä annetun lain (819/81) mukaan lukion tai ammatillista peruskoulutusta järjestävän oppilaitoksen palveluksessa oleva henkilö voidaan siirtää esimerkiksi valtion oppilaitoksesta kunnalliseen oppilaitokseen, jos hänen virkansa on koulunuudistuksen yhteydessä lakannut. Jos tällöin on kysymyksessä siirtyminen valtion palveluksesta esimerkiksi kunnallisen ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen palvelukseen, aiheutuu siitä myös siirtyminen valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin.

Siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin saattaa tapahtua myös esimerkiksi siten, että valtion laitos lopettaa toimintansa ja kunta perustaa vastaavan laitoksen ottaen entisen valtion laitoksen henkilökunnan palvelukseensa. Tosiasiallisesti kysymys on tässäkin tapauksessa toiminnan siirtymisestä uudelle omistajalle.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi ammatillisista oppilaitoksista ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE n:o 15/1986 vp.). Tarkoituksena on koota ja uudistaa ammatillisia oppilaitoksia koskevat säännökset sekä hallinnollisesti että opetuksellisesti. Uudistuksen yhteydessä kunnallisten maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitosten rehtorit ja opettajat siirtyivät 1.1.1987 lukien valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin. Mainittuun esitykseen ei sisälly erityisiä säännöksiä, joissa siirtymisen vaikutukset kyseisen henkilöstön eläkeoikeudelliseen asemaan olisi otettu huomioon. Esitykseen sisältyy myös säännöksiä ammatillisten oppilaitosten luovuttamisesta. Täten esimerkiksi valtion ammatillinen oppilaitos voidaan muuttaa kunnalliseksi siten, että valtioneuvosto siirtää oppilaitoksen ylläpito- ja omistusoikeuden kunnalle tai kuntainliitolle. Toisaalta kunnallinen ammatillinen oppilaitos voidaan sopimusmenettelyllä ottaa valtion haltuun. Tällaisista ylläpitäjän vaihdoksista aiheutuisi oppilaitosten henkilökunnan siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin tai päinvastoin.

Peruskoulun viranhaltijain oikeusasemaa koskevia säännöksiä ollaan uudistamassa virkamieslainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Peruskoululakiin ehdotetaan säännöstä vakinaisen viranhaltijan siirtämisestä peruskoulun palveluksesta muun muassa kunnan muun oppilaitoksen tai

kunnan muuhun soveltuvaan virkaan. Tällainen siirtäminen merkitsisi asianomaiselle siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin.

Siirtymistä eläkejärjestelmästä toiseen tapahtuu myös oma-aloitteisesti. Tällaisen valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvasta palveluksesta kunnalliseen palvelukseen tai päinvastoin siirtymisen syynä saattaa olla tavanomainen uralla eteneminen tai halu muusta syystä vaihtaa työpaikkaa. Tulevaisuudessa siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin tai päinvastoin tapahtuu edelleen sekä erilaisten hallinnollisten järjestelyjen seurauksena että oma-aloitteisesti. Myös siirtymistä muiden julkisten eläkejärjestelmien piiriin taikka päinvastoin tapahtuu, joskin nämä siirtymiset ovat lukumääräisesti vähäisempiä.

1.2. Siirtymisen vaikutukset eläketurvaan

Valtion eläkejärjestelmä ja kunnallinen eläkejärjestelmä ovat toisiinsa nähden itsenäisiä. Kumpikin eläkejärjestelmä suorittaa eläkkeen siitä palvelusajasta, jonka edunsaaja on kuulunut kyseisen eläkejärjestelmän piiriin. Siten valtion palveluksesta kunnan palvelukseen siirtyminen merkitsee valtion eläkejärjestelmän kannalta pelkästään eroamista valtion palveluksesta. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä puolestaan siirtyneen henkilön aikaisemmalla valtion palveluksella ei ole merkitystä, vaan kunnallisen palvelussuhteen katsotaan alkavan siirtymisajankohdasta lukien. Siirtyminen valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvasta palveluksesta kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin ennen eläkeikää palaamatta takaisin valtion eläkejärjestelmän piiriin merkitsee edunsaajan kannalta sitä, että hän saa valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvan palveluksensa perusteella valtion eläkelain (280/66; VEL) mukaisen vanhuuseläkkeen vasta 65 vuotta täytettyään. Jos hän sen sijaan olisi jatkanut valtion palveluksessa eläkeikään asti, hän olisi saanut eläkkeen yleisessä eläkeikässä 63 vuotiaana tai tätä alemmassa erityisessä eläkeikässä.

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64; KVTEL) mukainen yleinen eläkeikä on 63 vuotta kuten valtiollakin. Osalla KVTEL:n piiriin kuuluvista henkilöistä on tätä alempi eläkeikä. Kuntien virkasäännöissä on useimmiten määrätty, että viranhaltijan eroamiskä on sama kuin eläkeikä eli yleensä 63 vuotta. Samoin on yleensä menetelty myös työsuhteen

henkilöstön osalta työehtosopimuksissa. Useimmissa tapauksissa jatkaminen kunnan palveluksessa eläkeiän saavuttamisen jälkeen ei ole mahdollista. Tämä merkitsee sitä, että edunsaaja saa jäädessään eläkkeelle kunnan palveluksesta alle 65 vuotiaana ainoastaan KVTEL-eläkkeen. Aikaisemmasta valtion palveluksesta kertyneen VEL-eläkkeen hän saa sen sijaan vasta 65 vuotiaana. Edunsaaja saattaa joutua olemaan pelkästään kunnan eläkkeen varassa siihen asti, kunnes hän täyttää 65 vuotta. Jos kunnallisen eläkejärjestelmän mukaan eläkejäksi oikeuttavaa palvelusta on vain muutama vuosi, saattaa KVTEL:n mukainen eläke olla varsin pieni.

Edunsaajan siirryttyä valtion palveluksesta kunnan tai muun julkisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen ennen eläkeikää hänen eläkkeensä valtion palveluksesta määräytyy niin sanotun peruseläketurvan mukaisesti eikä niin sanotun lisäeläketurvan mukaisesti, kuten se olisi määräytynyt siirryttäessä valtion palveluksesta suoraan eläkkeelle. Peruseläketurvan mukainen eläke on määrältään pienempi kuin lisäeläketurvan mukainen eläke ja siihen luetaan eläkejäksi ennen 1.1.1967 suoritettua palvelusta huomattavasti rajoitetummin kuin lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen.

1.3. Nykyiseen tilanteeseen liittyvät epäkohdat

Epäkohtana nykyisissä eläkesäännöksissä on pidettävä sitä, että valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvasta palveluksesta kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin siirtynyt henkilö ei voi saada valtion palveluksesta vanhuuseläkettä samasta ajankohdasta lukien kuin hän saa vanhuuseläkkeen kunnallisesta eläkejärjestelmästä. Epäkohtana on pidettävä myös sitä, että valtion palveluksessa ennen siirtymistä ansaittu eläketurva ei säily lisäeläketurvan tasoisena, vaan heikkenee peruseläketurvan mukaiseksi.

Edellä mainittuja epäkohtia on pyritty ehkäisemään siirtymistilanteissa antamalla erillisiä säännöksiä henkilöstön eläkeoikeudellisesta asemasta. Tällaisia säännöksiä ei ole kuitenkaan annettu kaikkien järjestelyjen yhteydessä. Ne eivät koske oma-aloitteisia siirtoja. Siirtymistilanteissa säädettäviin eläkesäännöksiin liittyy myöskin huomattavia epäkohtia. Näitä erillissäännöksiä ja niihin liittyviä epäkohtia tarkastellaan seuraavassa kohdassa.

1.4. Omistajanvaihdosten yhteydessä säädetyistä erillislaeista

Kuten edellä kohdassa 1.1. on todettu, valtion omistamien laitosten tehtävien siirtäminen kuntien hoidettavaksi merkitsee laitosten henkilöstön osalta siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiristä kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin. Omistajanvaihdoksesta säädetyssä laissa tai siihen liittyvässä erillislaissa on yleensä säädetty henkilöstölle oikeus valita, jäävätkö he edelleen valtion eläkejärjestelmän mukaisen eläketurvan piiriin, vai siirtyvätkö he kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisen eläketurvan piiriin niin, että heillä on oikeus lukea suorittamansa valtion palvelus hyväksi niin kuin se olisi ollut kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaa palvelua. Kummassakin tapauksessa eläketurvan suorittaa kunnallinen eläkelaitos ja perii valtiokonttorilta valtion palvelusta vastaavan osuuden eläketurvan kustannuksista. Henkilöstön eläketurvan kannalta tilanne on pyritty sääntelemään siten kuin omistajanvaihdosta ei olisi tapahtunutkaan.

Siirtyvän henkilöstön eläkeoikeudellisesta asemasta ja valtion eläkevastuun siirtämisestä kunnalliselle eläkelaitokselle on säädetty seuraavilla laeilla:

- laki eräiden keskussairaalaapiirien kuntainliitoille siirtyvien valtion sairaaloiden henkilökunnan aseman järjestämisestä (320/65)

- laki sairaanhoitolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa (777/66)

- laki Etelä-Hämeen keskusammattikoulun luovuttamisesta Hämeenlinnan seudun ammattikoulun kuntainliitolle (18/72)

- laki kansanterveyslain voimaannpanosta (67/72)

- laki eräiden yksityisten laitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi (988/75)

- laki valtion huoltolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi (1060/75)

- laki Kansanterveyslaitoksen aluelaitoksen henkilökunnan aseman järjestämisestä aluelaitoksen tehtävien siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi (1142/83)

- laki henkilökunnan aseman järjestämisestä luovutettaessa Kättilöopiston sairaala Helsingin kaupungille käytettäväksi osana Helsingin kaupungin terveyskeskuksen toimintaa (1057/85).

Siirtymistilanteissa säädettäviä eläkesäännöksiä saatetaan joutua soveltamaan vielä vuosikymmenien kuluttua siirtoajankohdasta. Mahdollisuus saada eläketurva aiemman eläkejärjestelmän perusteiden mukaisena määräytyy siirtymishetkellä voimassa olleiden säännösten mukaan. Näiden seikkojen vuoksi eläkelaitosten henkilökunnan on hallittava pitkältä ajalta omistajanvaihdoksesta annettujen lakien eläkesäännösten historia. Säännösten yksityiskohtien osalta niistä tulee yleensä vaikeaselkoisia ja pitkiä. Kun eläketurvan toimeenpanosta huolehtii usein asianomaisen koko julkisen palveluksen osalta laitoksen uuden omistajan eläkejärjestelmä, joudutaan kahta eri eläkejärjestelmää soveltamaan samanaikaisesti, mikä aiheuttaa huomattavia soveltamis- ja täytäntöönpano-ongelmia. Omistajaa vaihtaneiden laitosten henkilökunnan omat mahdollisuudet saada tietojaa eläketurvasta vaikeutuvat samalla. Eläketurvan toimivuuden kannalta ei voida pitää tyydyttävänä sitä, että eläketurvasta säädetään aina siirtymistilanteissa erikseen.

Edellä tarkoitetuissa eläkesäännöksissä säädetään korvauksesta, jonka aikaisemman omistajan eläkejärjestelmä suorittaa kuukausittain eläkettä maksavalle järjestelmälle. Korvaus suoritetaan siten vasta eläkettä maksettaessa. Valtiokonttorin ja kunnallisen eläkelaitoksen välisen kaksipuolisen korvausjärjestelmän piirissä on nykyisin jo noin 2 000 eläkettä. Koska korvausjärjestelmä on eläkekohtainen, maksukannassa tapahtuvat muutokset aiheuttavat aina vastaavan korvausmuutoksen, joka on laskettava erikseen. Tämä eläkkeensaajalle itselleen näkymätön laajeneva järjestelmä sopii huonosti hallinnon järjeistämisyrittymykseen. Tällainen korvausjärjestelmä vaatii valtiokonttorissa ja kunnallisessa eläkelaitoksessa jatkuvasti lisää henkilökuntaa ja muita resursseja.

2. Ehdotetut muutokset

Julkisten eläkejärjestelmien voidaan perinteisesti katsoa muodostavan eräänlaisen kokonaisuuden. Ne edellä kuvatut eläketurvaan aiheutuvat epäkohdat, jotka syntyvät edunsaajan siirtyessä julkisesta eläkejärjestelmästä toiseen olisi voitava ehkäistä riippumatta siitä, onko siirtyminen tapahtunut omistajanvaihdoksen tai siihen verrattavan hallinnollisen järjestelyn seurauksena taikka oma-aloitteisesti. Olisi kohtuullista, että jostakin edellä tarkoitettusta julkisesta eläkejärjestelmästä eläkkeelle jäävä henkilö saisi samasta ajankohdasta lukien myös aikaisemmasta julkisen

eläkejärjestelmän piiriin kuuluneesta palveluksesta ansaitsemansa eläketurvan. Olisi myös kohtuullista, että tämä aikaisemmasta palveluksesta tuleva eläke olisi lisäeläketurvan tasoinen, jos hänelle myönnetään muusta julkisesta eläkejärjestelmästä lisäeläketurvan mukainen eläke.

Edellä esitetyn perusteella VEL:a ehdotetaan muutettavaksi siten, että edunsaajalla olisi oikeus saada VEL:n mukainen vanhuuseläke samasta ajankohdasta kuin hänelle myönnetään vanhuuseläke edellä tarkoitettusta muusta julkisesta eläkejärjestelmästä. Lisäksi VEL:a ehdotetaan muutettavaksi siten, että edunsaajalla olisi oikeus saada VEL:n mukainen eläkkeensä lisäeläketurvan mukaisena, jos siitä edellä tarkoitettusta julkisesta eläkejärjestelmästä, jonka piiriin hän on valtion palveluksesta siirtynyt, on myönnetty lisäeläketurvan mukainen eläke.

Omistajanvaihdoksiin liittyvien eläketurvaa koskevien erillisten säännösten antamisesta voitaisiin vastaisuudessa luopua, jolloin eläketurvan toimeenpano huomattavasti yksinkertaistuisi.

Ehdotetut muutokset valtion eläkelakiin koskisivat siirtymistä valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvasta palveluksesta kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen. Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki valtion palveluksessa olevat virkamiehet ja työntekijät. Valtion varoista kustannetaan VEL:n mukainen eläketurva myös eräille henkilöstöryhmille, jotka eivät ole valtion palveluksessa. Tällaisia valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvia ryhmiä ovat muun muassa eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetussa laissa (382/69; VAL) tarkoitettujen yksityisten valtionapulaitosten henkilökunta, eräiden niin sanottujen VAL-TAVA-laitosten henkilökunta, peruskoulun ja lukion viranhaltijat sekä osa yksityisten maatalous-, kotitalous- ja kotiteollisuusoppilaitosten palveluksessa olevasta henkilökunnasta.

Uudistus koskisi myös siirtymistä valtion eläkejärjestelmästä kansaneläkelaitoksen, Postipankin sekä Suomen Pankin eläkejärjestelmien piiriin.

3. Asian valmistelu

Esitystä on valmisteltu valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina myös valtion henkilöstöä edustavat keskusjärjestöt. Esitystä valmisteltaessa on oltu yhteistoiminnassa kunnallisen eläkelaitoksen kanssa. Kunnallisissa elä-

kelaitoksessa on valmisteltu kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöön vastaavia muutoksia.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotetuista VEL:n muutoksista aiheutuisi valtion eläkemenoihin lisäystä ensimmäisenä vuonna noin 700 000 markkaa, toisena vuonna noin

1,2 miljoonaa markkaa ja muutoksen saavuttaessa tasapainotilan kolmantena vuonna sekä sen jälkeisinä vuosina noin 1,5 miljoonaa markkaa vuodessa. Lisäkustannukset aiheutuisivat ensisijaisesti siitä, että valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvista palveluksista karttuneet niin sanotut vapaakirjavanhuuseläkkeet tulisivat maksettaviksi keskimäärin 2,5 vuotta aikaisemmin kuin nykyisin sekä siitä, että ne myönnettäisiin lisäeläketurvan mukaisina.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Valtion eläkelaki

8 §. Nykyisten säännösten mukaan VEL:n mukaisen vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeikää vähintään yksi kuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhuuseläkkeen saamisen edellytykseksi 65 vuotta alemmassa eläkeiässä lisättäisiin samanlaiset palvelusaikavaatimukset kuin VEL 10 §:n 2 momentissa on säädetty lisäeläketurvan mukaisen eläkkeen saamisen edellytykseksi.

Saadakseen vanhuuseläkkeen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä edunsaajalta edellytettäisiin näin ollen, että hän on palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja että hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeikää yhteensä vähintään 3 vuotta. Säännös olisi yhtenäinen kunnallisen eläkejärjestelmän vastaavan säännöksen kanssa. Näin myös toteutuisi se alkuperäinen tarkoitus, että vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä alle 65 vuoden eläkeiässä on aina ns. loppukarensien täyttyminen. Mainittuja 6 kuukauden ja 3 vuoden aikoja laskettaessa otettaisiin huomioon myös 1 momentissa mainittujen muiden julkisten eläkejärjestelmien piiriin kuulunut palvelusaika.

VEL 8 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan edunsaajalla on oikeus saada vanhuuseläke, vaikka hän ei olekaan saavuttanut VEL:n mukaista eläkeikää, jos hän on virka- tai työsuhteen perusteella saanut kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain, kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesään-

nön, Postipankin eläkelaitoksen eläkesäännön taikka Suomen Pankin eläkesäännön nojalla myönnetyn vanhuuseläkkeen.

10 §. Pykälän 2 momentin a kohdassa on säädetty lisäeläketurvan mukaisen eläkkeen saamisen edellytykseksi, että edunsaaja on palveluksensa päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja tämän päätyessä saavuttanut virkaansa tai työtänsä varten säädetyn eläkeiän sekä että hänellä on sen saavuttamista tai palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa eläkeikää yhteensä vähintään 3 vuotta.

Pykälän 2 momentin a kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lisäeläketurvan mukaisen eläkkeen edellytyksenä olevia 6 kuukauden ja 3 vuoden palvelusaikavaatimuksia laskettaessa otettaisiin huomioon myös aikaisempi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain, kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, Postipankin eläkelaitoksen eläkesäännön taikka Suomen Pankin eläkesäännön mukaan eläkeajaksi luettava palvelusaika. Mainittujen julkisten eläkejärjestelmien mukaista palvelusaikaa ei luonnollisestikaan luettaisi eläkeajaksi VEL:n mukaista eläkettä varten.

Edelleen ehdotetaan pykälän 2 momenttiin lisättäväksi uusi c kohta. Sen mukaan edunsaajalla olisi oikeus saada VEL:n mukainen eläke suuruudeltaan lisäeläketurvan mukaisena, jos hänelle on myönnetty kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 3 luvun perusteella lisäeläketurvan mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke tai jos edunsaajalle on myönnetty kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, Postipankin eläkelaitoksen eläkesäännön taikka Suomen Pankin eläkesäännön perusteella sellainen van-

huus-, työkyvyttömyys- taikka työttömyyseläke, jonka määrä on laskettu VEL 10 §:n 2 momenttia vastaavia määräyksiä soveltaen.

2. Kumottavat säännökset

2.1. Yleistä

Edellä kohdassa 1.4. on lueteltu lait, joilla valtion eläkejärjestelmän mukainen eläketurva on siirretty kunnallisen eläkelaitoksen järjestettäväksi. Ne ovat yleensä olleet kertaluontoisia. Tämän vuoksi näihin lakeihin sisältyviä eläkesäännöksiä ei ole tarpeen kumota. Mainittuja eläkesäännöksiä sovellettaisiin edelleen ennen esitykseen sisältyvän VEL 8 ja 10 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantuloa siirrettyjen henkilöiden eläkeisiin.

Eräitä edellä tarkoitetuista laeista voidaan kuitenkin soveltaa vastaisuudessa tapahtuviin siirtoihin. Näihin lakeihin sisältyvät valtion eläkejärjestelmää koskevat eläkesäännökset ehdotetaan kumottavaksi, koska VEL:iin nyt ehdotettavat säännökset korvaavat ne.

2.2. Laki sairaanhoitolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain 2 §:n kumoamisesta

Lain 2 §:ssä olevat eläkesäännökset koskevat kunnan tai kuntainliiton palvelukseen tapahtuvia siirtämistilanteita. Säännökset ehdotetaan kumottavaksi, koska VEL:iin ehdotetut säännökset korvaavat ne. Kyseisiä eläkesäännöksiä sovellettaisiin kuitenkin edelleen niihin tapauksiin, joissa valtion sairaanhoitolaitoksen palveluksessa olleen henkilön siirtäminen kunnan tai kuntainliiton palvelukseen on tapahtunut ennen lain voimaantuloa. Voimaantulon jälkeen suoritettavien siirtämisten osalta sovellettaisiin ehdotettuja VEL:n muutoksia.

2.3. Laki eräiden yksityisten laitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain 3 ja 4 §:n kumoamisesta

2.4. Laki valtion huoltolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain 2 §:n kumoamisesta

2.5. Laki kansanterveyslaitoksen aluelaitoksen henkilökunnan aseman järjestämisestä aluelaitoksen tehtävien siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain 3 §:n kumoamisesta.

Edellä kohdissa 2.3.—2.5. tarkoitettujen lakiehdotusten osalta viitataan niihin voimaantuloa ja soveltamista koskeviin perusteluihin, jotka kohdassa 2.2. tarkoitettujen lakiehdotuksen osalta on esitetty.

3. Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait ehdotetaan saatettavaksi voimaan niin pian kuin eduskunta on ne hyväksynyt. Lakia valtion eläkelain 8 ja 10 §:n muuttamisesta on tarkoitus soveltaa eläkkeisiin, joiden perusteena oleva eläketapahtuma on satunut lain voimassa ollessa. Mainittua lakia sovellettaisiin hakemuksesta lain voimaantulosta lukien myös sellaiseen edunsaajaan, jolle on ennen lain voimaantuloa myönnetty kunnallisen eläkejärjestelmän tai eräiden muiden julkisten eläkejärjestelmien eläkesäännösten perustella vanhuuseläke, mutta joka ei ole vielä saavuttanut oikeutta valtion eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtion eläkelain 8 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 8 §:n 1 momentti ja 10 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71) ja 10 §:n 2 momentti 9 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (333/86), sekä

lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 10 päivänä joulukuuta 1971 annetulla lailla, 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (568/75) ja 27 päivänä marraskuuta 1981 annetulla lailla (809/81), uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy uudeksi 6 momentiksi, seuraavasti:

8 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeikää vähintään yksi kuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt. Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 65 vuotta alemmassa eläkeiässä on kuitenkin lisäksi, että edunsaaja palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta on ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja että hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeikää yhteensä vähintään 3 vuotta. Tässä momentissa mainittuja 6 kuukauden ja 3 vuoden aikoja laskettaessa otetaan huomioon myös kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64), kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, Postipankin eläkelaitoksen eläkesäännön taikka Suomen Pankin eläkesäännön perusteella eläkeajaksi luettava palvelusaika.

Jos edunsaaja, jolla on eläkeikää vähintään yksi kuukausi, on saanut 1 momentissa mainittujen säännösten nojalla myönnetyn vanhuuseläkkeen, hänellä on palveluksen päätyttyä oikeus myös tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen riippumatta siitä, täyttääkö hän 1 momentissa säädettyt muut vanhuuseläkkeen saamisen edellytykset.

10 §

Eläkkeen määrä on kuitenkin kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudesta 11/60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta,

a) jos edunsaaja palveluksensa päättymistä vä-

littömästi edeltäneet 6 kuukautta on ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja tämän päättyessä on saavuttanut virkaansa tai työtänsä varten säädetyn eläkeiän sekä jos hänellä sen saavuttamista tai palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeikää yhteensä vähintään 3 vuotta, jolloin mainittuja 6 kuukauden ja 3 vuoden aikoja laskettaessa otetaan huomioon myös aikaisempi 8 §:n 1 momentissa mainittujen säännösten mukaista eläkettä varten eläkeajaksi luettava palvelusaika;

b) jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään 5 §:n 2 momenttia tahi vanhuuseläke 8 §:n 3 tai 4 momenttia soveltaen; taikka

c) jos edunsaajalle on myönnetty 8 §:n 1 momentissa mainittujen säännösten perusteella sellainen vanhuus-, työkyvyttömyys- taikka työttömyyseläke, jonka määrä on laskettu tätä momenttia vastaavia määräyksiä soveltaen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut lain voimassa ollessa.

Edunsaajalla, jolle on tämän lain 8 §:n 1 momentissa mainittujen säännösten perusteella myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkanut vanhuuseläke, mutta joka ei ole vielä saavuttanut oikeutta valtion eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, on oikeus hakemuksesta saada valtion eläkelain mukainen vanhuuseläke tämän lain voimaantulosta lukien laskettuna siten kuin tämän lain 10 §:n 2 momentissa säädetään.

2.

Laki

sairaanhoitolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain 2 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1966 sairaanhoitolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (777/66) 2 §.

Edellä 1 momentissa mainittua pykälää sovelletaan kuitenkin tapauksissa, joissa 1 momentissa mainitussa laissa tarkoitettu valtion sairaanhoito-

laitoksen palveluksessa olleen henkilön siirtäminen kunnan tai kuntainliiton palvelukseen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki

eräiden yksityisten laitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain 3 ja 4 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1975 eräiden yksityisten laitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain (988/75) 3 ja 4 §.

Edellä 1 momentissa mainittuja pykäläiä sovelletaan kuitenkin tapauksissa, joissa 1 momentissa

mainitussa laissa tarkoitettu yksityisen valtionapulaitoksen palveluksessa olleen henkilön siirtäminen kunnan tai kuntainliiton palvelukseen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

4.

Laki

valtion huoltolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain 2 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1975 valtion huoltolaitosten henkilökunnan aseman järjestämisestä laitoksen toiminnan siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain (1060/75) 2 §.

Edellä 1 momentissa mainittua pykälää sovelletaan kuitenkin tapauksissa, joissa 1 momentissa

mainitussa laissa tarkoitettu valtion huoltolaitoksen palveluksessa olleen henkilön siirtäminen kunnan tai kuntainliiton palvelukseen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

5.

Laki

kansanterveyslaitoksen aluelaitoksen henkilökunnan aseman järjestämisestä aluelaitoksen tehtävien siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain 3 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 29 päivänä joulukuuta 1983 kansanterveyslaitoksen aluelaitoksen henkilökunnan aseman järjestämisestä aluelaitoksen tehtävien siirtyessä kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain (1142/83) 3 §.

Edellä 1 momentissa mainittua pykälää sovelletaan kuitenkin tapauksissa, joissa 1 momentissa

mainitussa laissa tarkoitettu aluelaitoksen palveluksessa olleen henkilön siirtäminen kunnan tai kuntainliiton palvelukseen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Pekka Vennamo*

1.

Laki

valtion eläkelain 8 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 8 §:n 1 momentti ja 10 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 1 momentti 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71) ja 10 §:n 2 momentti 9 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (333/86), sekä

lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 10 päivänä joulukuuta 1971 annetulla lailla, 18 päivänä heinäkuuta 1975 annetulla lailla (568/75) ja 27 päivänä marraskuuta 1981 annetulla lailla (809/81), uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy uudeksi 6 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt.

Ehdotus

8 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt. Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 65 vuotta alemmassa eläkeiässä on kuitenkin lisäksi, että edunsaaja palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta on ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja että hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta. Tässä momentissa mainittuja 6 kuukauden ja 3 vuoden aikoja laskettaessa otetaan huomioon myös kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64), kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, Postipankin eläkelaitoksen eläkesäännön taikka Suomen Pankin eläkesäännön perusteella eläkeajaksi luettava palvelusaika.

Jos edunsaaja, jolla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, on saanut 1 momentissa mainittujen säännösten nojalla myönnetyn vanhuuseläkkeen, hänellä on palveluksen päätyttyä oikeus myös tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen riippumatta siitä, täyttääkö hän 1 momentissa säädetyt muut vanhuuseläkkeen saamisen edellytykset.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Eläkkeen määrä on kuitenkin kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta 11/60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta,

a) jos edunsaaja palveluksensa päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta on ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja tämän päätyessä on saavuttanut virkaansa tai työtänsä varten säädetyn eläkeiän sekä jos hänellä sen saavuttamista tai palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta; taikka

b) jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään 5 §:n 2 momenttia tahi vanhuuseläke 8 §:n 3 tai 4 momenttia soveltaen.

10 §

Eläkkeen määrä on kuitenkin kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta 11/60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta,

a) jos edunsaaja palveluksensa päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta on ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja tämän päätyessä on saavuttanut virkaansa tai työtänsä varten säädetyn eläkeiän sekä jos hänellä sen saavuttamista tai palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta, jolloin mainittuja 6 kuukauden ja 3 vuoden aikoja laskettaessa otetaan huomioon myös aikaisempi 8 §:n 1 momentissa mainittujen säännösten mukaista eläkettä varten eläkeajaksi luettava palvelusaika;

b) jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään 5 §:n 2 momenttia tahi vanhuuseläke 8 §:n 3 tai 4 momenttia soveltaen; taikka

c) jos edunsaajalle on myönnetty 8 §:n 1 momentissa mainittujen säännösten perusteella sellainen vanhuus-, työkyvyttömyys- taikka työttömyyseläke, jonka määrä on laskettu tätä momenttia vastaavia määräyksiä soveltaen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut lain voimassa ollessa.

Edunsaajalla, jolle on tämän lain 8 §:n 1 momentissa mainittujen säännösten perusteella myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkanut vanhuuseläke, mutta joka ei ole vielä saavuttanut oikeutta valtion eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, on oikeus hakemuksesta saada valtion eläkelain mukainen vanhuuseläke tämän lain voimaantulosta lukien laskettuna siten kuin tämän lain 10 §:n 2 momentissa säädetään.

